

URČENIE MERNEJ TEPELNEJ KAPACITY PEVNEJ LÁTKY ZMIEŠAVACÍM KALORIMETROM

Dátum: 13.10.2019

Teoretický úvod:

Keď medzi teplejším telesom a chladnejšou kvapalinou prebieha v kalorimetri tepelná výmena, platí kalorimetrická rovnica v tvare:

$$Q_1 = Q_2 + Q_3$$

Kde: Q_1 - je teplo odovzdané teplejším telesom
 Q_2 - teplo prijaté chladnejšou kvapalinou
 Q_3 - teplo prijaté kalorimetrom

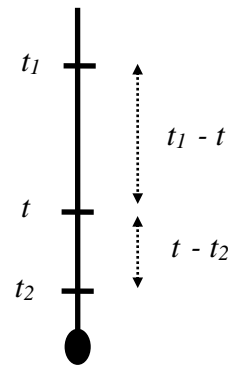
Ak označíme teploty t_1 - začiatočná teplota teplejšieho telesa, t_2 - začiatočná teplota kvapaliny a t - výsledná teplota sústavy po dosiahnutí rovnovážneho stavu, potom môžeme jednotlivé teplá vyjadriť nasledovne:

$$Q_1 = m_1 c_1 (t_1 - t)$$

$$Q_2 = m_2 c_2 (t - t_2)$$

$$Q_3 = m_k c_k (t - t_2)$$

Kde: m_1 - je hmotnosť teplejšieho telesa
 c_1 - merná tepelná kapacita teplejšej látky
 m_2 - hmotnosť kvapaliny v kalorimetri
 c_2 - merná tepelná kapacita kvapaliny
 m_k - hmotnosť vnútornej nádoby kalorimetra s miešačkou
 c_k - merná tepelná kapacita kovu, z ktorého je kalorimeter vyhotovený

Z vyjadrenia kalorimetrickej rovnice

$$m_1 c_1 (t_1 - t) = m_2 c_2 (t - t_2) + m_k c_k (t - t_2)$$

možno určiť mernú tepelnú kapacitu c_1 daného kovu, ak poznáme c_2 - mernú tepelnú kapacitu kvapaliny, c_k - mernú tepelnú kapacitu kovu, z ktorého je kalorimeter vyhotovený a odmeriame ostatné veličiny nasledovne:

$$c_1 = \frac{m_2 c_2 (t - t_2) + m_k c_k (t - t_2)}{m_1 (t_1 - t)}$$

Úloha: určte mernú tepelnú kapacitu daného kovu.

Pomôcky: zmiešavací kalorimeter s príslušenstvom, digitálna laboratórna váha, teplomer, ohrievač s vodným kúpeľom, kliešte, kovové teleso.

Postup:

1. Pripravte digitálne laboratórne váhy na váženie.
2. Odmerajte hmotnosť m_1 kovového telesa. Meranie opakujte 3 krát.

- Vložte kovové teleso do vodného kúpeľa. Zapnite ohrievač.
- Odmerajte hmotnosť m_k vnútornej nádoby kalorimetra s príslušenstvom. Meranie opakujte 3 krát.
- Nalejte do kalorimetra vodu (približne do polovičky nádoby). Odmerajte hmotnosť $m_k + m_2$ vnútornej nádoby kalorimetra s príslušenstvom a vodou. Meranie opakujte 3 krát.
- Teplomerom odmerajte teplotu t_2 vody v kalorimetri.
- Odmerajte teplomerom teplotu t_1 vodného kúpeľa. Rovnakú teplotu má aj kovové teleso v ňom.
- Kliešťami preneste kovové teleso do kalorimetra. Kalorimeter uzavrite a nechajte prebehnúť tepelnú výmenu (prenesenie telesa do kalorimetra musí byť veľmi rýchle).
- Teplomerom odmerajte teplotu t sústavy po dosiahnutí rovnovážneho stavu.
- Z nameraných údajov vypočítajte mernú tepelnú kapacitu daného kovu. Výsledok určte formou intervalu a relatívnej chyby merania.

Vypracovanie:

číslo merania	Namerané hmotnosti			
	m_1 (kg)	m_K (kg)	m_K+m_2 (kg)	m_2 (výpočtom) (kg)
1	0,0413	0,2779	0,4681	
2	0,0414	0,278	0,4682	
3	0,0412	0,2781	0,4683	
Aritmetické priemery	0,0413	0,278	0,4682	0,1902

Pozn.:

Aritmetické priemery: (meranie 1 + meranie 2 + meranie 3) / 3

Hmotnosť vody m_2 : aritmetický priemer m_K+m_2 – aritmetický priemer m_K

Ďalšie veličiny:

Začiatková teplota telesa: $t_1 = 95 \text{ }^\circ\text{C}$

Začiatková teplota kvapaliny: $t_2 = 23 \text{ }^\circ\text{C}$

Výsledná teplota (rovnovážny stav): $t = 26 \text{ }^\circ\text{C}$

Merná tepelná kapacita vody: $c_2 = 4186,8 \text{ J.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$

Tepelná kapacita kalorimetra: $C_K = 78,848 \text{ J.K}^{-1}$

Výpočet:

Po dosadení všetkých veličín do horeuvedeného vzťahu vypočítaná merná tepelná kapacita kovu $c_1 = 921,34 \text{ J.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$.

Záver:

Našou úlohou v tomto laboratórnom cvičení bolo určiť mernú tepelnú kapacitu kovu, z ktorého bolo vyrobené skúmané teleso, použitím kalorimetrickej rovnice. Meraním hodnôt veličín (teplôt a hmotností) a následným výpočtom sme zistili, že merná tepelná kapacita kovu (hliníka), z ktorého bolo vyrobené skúmané teleso, je $c_1 = 921,34 \text{ J.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$. Tabuľková hodnota mernej tepelnej kapacity hliníka je $896 \text{ J.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$. Relatívna chyba nášho merania bola približne 2,83% .

Chyby v meraní mohli byť zapríčinené nedokonalosťou zmyslov, napr. pri odčítavaní teplôt a hmotností, technickou nepresnosťou použitých meradiel (váhy a teplomera), stratami tepla pri nedostatočne rýchlom presune telesa do kalorimetra a nedokonalosť tepelnej izolácie kalorimetra.

Vypracovala: Sofia Mavrodieva, 2.C

Spolupracovali: Adriana Fabuľová

Adela Koscelníková

Miroslava Jurašková

Karolína Konturová

Patrícia Knišová

Natália Fialová